

VALPROİK ASİT KULLANAN BİPOLAR I BOZUKLUK TANILI KADIN HASTALARDA MEVSİMSEL DEĞİŞİM İLE AMONYAK DÜZEYLERİNİN İLİŞKİSİ

Habib Erensoy¹, İpek Özönder Ünal²

¹Üsküdar Üniversitesi, Psikiyatri Kliniği, İstanbul

²Tuzla Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, İstanbul

Giriş: Valproik asit (VPA), Bipolar I Bozukluk tedavisinde yaygın kullanılan etkili bir duygudurum düzenleyicisidir. Ancak, VPA tedavisine bağlı hiperamonyemi, karaciğer fonksiyon testleri normal sınırlarda olsa dahi ortaya çıkabilen, potansiyel olarak nörotoksik ve nadiren ensefalopatiye yol açabilen klinik açıdan önemli bir metabolik yan etkidir. Bu çalışma, VPA tedavisi altındaki ötimik kadın Bipolar I Bozukluk hastalarında serum amonyak düzeylerinin mevsimsel değişimini ve bu değişimin subklinik belirtilerle ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntemler: Bu prospektif çalışmaya 2 Ocak–31 Ekim 2024 tarihleri arasında Tuzla Devlet Hastanesi'ne bağlı Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri'nde DSM-5'e göre Bipolar I Bozukluk tanısı ile izlenen ve en az bir yıldır remisyonunda ve VPA tedavisi altında olan, çalışmaya yazılı onam vererek katılan 42 ötimik kadın hasta dahil edilmiştir. Ek psikiyatrik hastalık öyküsü olan; ABY, KBY, diyabet, hipertansiyon gibi takipli ek sistemik hastalığı bulunan hastalar çalışmadan dışlanmıştır. Katılımcıların Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında açlık serum amonyak, ALT, AST, üre, kreatinin ve VPA düzeyleri ölçülmüş; Young Mani Derecelendirme Ölçeği (YMRS) ve Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği (HAM-D) ile klinik değerlendirmeleri yapılmıştır. Etik kurul onayı Üsküdar Üniversitesi'nden alınmıştır (29.09.2020, Sayı: 61351342/2020-452).

Sonuçlar: Amonyak düzeyi Temmuz ayında en yüksek (38.34 ± 4.89 $\mu\text{mol/L}$), Ocak ayında ise en düşük (35.05 ± 4.96 $\mu\text{mol/L}$) seviyede bulunmuştur. Ocak ayı amonyak düzeyleri, Nisan (36.87 ± 3.88 $\mu\text{mol/L}$; $p=0.045$) ve Temmuz ($p=0.005$) aylarına göre anlamlı şekilde daha düşük; Temmuz ayı ölçümleri ise Ekim (35.99 ± 5.04 $\mu\text{mol/L}$) ayına göre anlamlı olarak daha yüksek saptanmıştır ($p=0.027$). Hastaların eşikaltı YMRS skor ortalamaları ile amonyak düzeyi ortalamaları arasında pozitif yönde istatistiksel anlamlı korelasyon bulunmuştur ($r=0.605$, $p < 0.001$).

Tartışma ve Sonuç: Bu çalışma, VPA tedavisi alan kadın hastalarda serum amonyak düzeylerinin anlamlı bir mevsimsel dalgalanma gösterdiğini ortaya koyan ilk çalışmalardan biridir. Artan ortam sıcaklığı, mevsimsel fiziksel aktivite artışı, potansiyel dehidratasyon gibi stresörlerin bu artışta etkili olabileceği düşünülmektedir. Bulgularımız, VPA tedavisi alan hastaların izleminde, özellikle yaz aylarında daha duyarlı bir biyokimyasal takip stratejisinin benimsenmesinin klinik önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, hiperamonyemi, valproik asit